

Ellinor Wikman

Ögon som tindrar i juletid

Novellsamling

Innehållsförteckning

Ögon som tindrar i juletid

Första julen utan mamma

Vägen fram

Ellinor Wikman

Ögon som tindrar i juletid

Prolog

I en glänta i skogen skymtade en röd luva. Inunder den gömde sig en liten flicka. Snötäckta granar omringade henne. Hon hörde en hackspett slå med näbben mot tallens hårda stam. Närheten till naturen fick henne att glömma det kaos som pågick i det röda huset ett stenkast bort.

Hon hade inte vågat gå så långt. En gång hade hon gått vilse och det ville hon inte uppleva igen. Hon behövde bara komma bort från allt en stund.

En bil hon kände igen svängde in på gårdsplanen framför huset. En släkting satt vid ratten, när hon stannade bilen öppnade en mörkhårig kvinna passagerardörren. Flickan spärrade upp sina bruna ögon.

Kanske skulle kvinnan med den stora resväskan kunna hjälpa mamma att få ordning på allt, helst innan det blev jul.

En gång hade flickans mormor berättat att om hon kände sig orolig för något, så kunde hon prata med Gud.

Hon knäppte sina små händer och vände ansiktet mot den grå himlen.

"Kära Gud, jag vet inte om du hör mig, men om du gör det, så snälla hjälp oss. Jag vill så gärna fira jul, men det är ju så stökigt hemma. Snälla Gud gör så att pappa kommer hem igen."

Melissa visste inte vad hon skulle säga mer. Tårarna rann ner för hennes kinder.

1

Caisa

Samtidigt femtio mil från skogsglantan.

Jag vaknade av att kudden var våt av tårar. I drömmen hade jag varit tillbaka i barndomshemmet på Rönnbärsstigen. Pepparkaksslott stod på köksbordet. Pappas förmåga att skapa hu sav pepparkaksdeg var imponerande. Jag var förväntansfull och redo att hjälpa honom att sprida florsocker och skapa en fluffig snökänsla över hela landskapet.

Mamma kom in i köket och skrattade när hon såg oss med vita pappåsar på våra huvuden. "Vi ville ju se ut som riktiga bagare", sa pappa.

Det var ett fint minne. Mina barndomsjular var lyckliga. Jag saknade den tiden, så att det värkte i hjärtat. Det var länge sedan nu. Pappa lämnade jordelivet när jag var tjugofem år.

Förra julen firade jag och mamma som vanligt hemma hos henne på Rönnbärsstigen. Men ingenting var som vanligt. Mamma var svårt sjuk i cancer sedan många år tillbaka och hade genomgått flera cellgiftsbehandlingar. Det dröjde bara några veckor efter jul innan hon blev inlagd på sjukhus och där hade hon varit sedan dess.

Hösten hade passerat revy och snart förväntades alla ha adventsljusstakar i fönstren.

Jag torkade tårarna, medan jag sökte efter lämpiga kläder i mina prydligt ordnade skåp och lådor, klädde mig och åt frukost.

Innan jag lämnade lägenheten tog jag svart mascara på ögonfransarna och dröjde kvar en stund vid spegeln. Jag tittade in i mina blå ögon och undrade om jag skulle få fira jul ensam i år. Osäkerheten över om mamma skulle överleva julen fick mig att längta efter att organisera om kryddorna i skåpet över spisen i bokstavsordning, så att jag fick något annat att tänka på en stund.

Jag klappade min kind, en klen tröst, skakade sedan långsamt på huvudet till min egen spegelbild. Som vanligt drog jag fingrarna igenom mitt bruna långa hår innan jag tog på mig mössan.

Jag hade bestämt med mamma att vi skulle ta en promenad, men när jag kom utomhus yrde snön och jag undrade om promenaden skulle bli av. Mammans ben bar henne inte längre. Hon var så tunn att jag kunde bära henne själv från sängen till rullstolen.

När jag gick mot Korsvägen var det fortfarande tidig morgon och Lisebergs miljoner ljusslingor glittrade när jag gick ner för backen. Om somrarna hördes skrik från nöjesfältet när människor sökte adrenalinkickar i olika åkattraktionerna. Nu hade sockervadd bytts ut mot brända mandlar. Julmarkanden lockade människor från halva Sverige, som passade på att handla julklappar från de olika hantverkarna. Jag ville inte gå dit. Julkänslan var som bortblåst. Julen handlade om gemenskap, att få befinna sig i sitt hem, njuta av god mat och förtroliga samtal. Det var orättvist att jag inte skulle få uppleva det tillsammans med mamma igen. Om hon överlevde julen skulle vi fira tillsammans på sjukhuset.

Lisebergs berg- och dalbanor hade fått många att få fjärilar i magen och jag mindes med stolthet hur jag övervann min rädsla som liten och vågade åka Flumeride. Mamma hade fotograferat när jag åkte i stocken ner för sista backen tillsammans med pappa. Kanske var det fotot som gjorde att minnet kändes så starkt.

Vid spårvagnarnas mötesplats, Korsvägen, stod en man och spelade dragspel. Han hade inga vantar på sig. Istället för att lägga en guldtia i hans insamling gav jag honom mina fingervantar. De låg där i dragspelsfodralet tillsammans med några ynka mynt. Människor hade inte kontanter på sig nu för tiden.

Snön virvlade omkring oss och jag tog skydd i en av bussturerna i väntan på sexans spårvagn. Mannen med dragspelet började sjunga *O'helga natt* och mina ögon tårades åter.

Om ändå mamma varit här. Hon hade älskat att få höra honom sjunga, tänkte jag. En liten gnutta julkänsla nådde mitt hjärta och det förvånade mig.

2

Caisa

Middagen på sjukhuset serverades inte förrän vid fyra, så vi hade gott om tid på oss. Jag som hade planerat att försöka blåsa av promenadplanerna hade inte hjärta att göra det, när jag såg mamma sitta redo fullt påklädd på sjukhussängen. Hon dolde sitt kala huvud med en tjock svart mössa. Jag saknade hennes långa, blonda hår. Det var länge sedan hon tappade håret första gången och det hade aldrig fått en chans att växa ut.

Mamma levde på övertid och jag var tacksam över att hennes kropp fortfarande kämpade för hennes överlevnad.

Vi bestämde oss för att promenera till Slottsskogen trots att det snöade. Mamma ville se barn leka i snön, åka pulka och bygga snögubbar.

"Mamma, minns du pappas pepparkaksslott?" Jag mindes nattens dröm när jag satte mig på en parkbänk. Mamma satt intill mig i sjukhusets rullstol. Hon nickade och följde ett barn med blicken. Han rullade en snöboll som nog skulle bli huvudet på en snögubbe. Barnets mamma letade stenar vid promenadvägen, som förmodligen skulle bli snögubbens knappar, ögon och mun.

Mamma vände sitt bleka ansikte mot mig och log svagt. "Jag önskar så att jag fick uppleva det igen. Hur skulle jag kunna glömma hans pepparkaksslott. När jag städade ur förrådet till lägenheten förrå julen, så hittade jag det sista han gjorde." Jag drog efter andan. "Ar det sant?" Mamma nickade. "Det hade blivit blekt av tidens tand. Såg inte mycket ut för världen längre. Men jag kan bara blunda, så

ser jag det framför mig." Hon lyfte långsamt sin smala hand och klappade min kind. "Blunda och se det", viskade hon.

Mina tårar föll mot mammas hand och hon torkade dem, så som hon alltid gjort. Jag blundade och sökte mammas hand. Den var kall och benig. Åh, mamma stanna kvar hos mig lite till, tänkte jag. Pepparkaksslottet ville inte visa sig för min inre syn. Allt jag kunde tänka på var mammas hand, som snart skulle försvinna.

"Ska vi gå tillbaka till sjukhuset?" frågade jag. Mamma nickade. Jag behövde röra på mig för att skaka av mig känslan av ensamhet, känslan av att vara den enda människa i familjen som skulle vara kvar i livet.

Vi promenerade tillbaka under tystnad. Jag undrade vad mamma tänkte på, men frågade inte för jag ville inte gråta mer.

När vi var framme vid entrén till Sahlgrenska bad mamma att vi skulle stanna ute en stund till. Hon vände huvudet mot himlen, blundade och gapade. Fångade snöflingor på tungan, som smälte så snart de landade. Vi skrattade, men tårarna var nära för oss båda. Var det sista gången mamma skulle få känna snön mot sin hud?

3

Caixa

När vi var tillbaka på Sahlgrenska var mamma för trött för att äta. Så snart jag la henne i sängen somnade hon.

Jag bad att få prata med läkaren. Vi hade haft många samtal. Han brukade vara försiktigt optimistisk, men inte idag.

"Din mamma är svag och vi befarar att hon inte har lång tid kvar. Jag vet att jag sagt det förut Caixa. Hon har överraskat oss gång på gång, men nu orkar nog inte kroppen mer."

Jag var tacksam över att han var ärlig, men samtidigt arg över att de inte kunde rädda mamma.

I ett försök att tänka på annat en stund promenerade jag till Nordstan för att titta på kläder till julavslutningen. Mina elever hade övat på julsånger hela november. Om några veckor skulle de sjunga dem i kyrkan.

I ett gatuhörn stod den gamle mannen från Korsvägen och spelade dragspel. Jag lämnade en tjugokronorssedel i hans dragspelsfodral och för en stund möttes våra blickar. Han nickade och log som tack. Var han lika ensam som jag? Hur skulle han fira jul?

Samtalet med läkaren hade gjort mig orolig och rädd.

Jag passerade Näckrosdammen på vägen hem. Snön låg orörd på isen och den nyinköpta röda klänningen fanns i en pappåse i min hand. Barnfamiljer åkte pulka ner för backen vid universitetet. Livet pågick för alla, men för mig kändes det som om allt stod på paus.

När jag kom hem åt jag en smörgås och sedan somnade jag på soffan.

I drömmen såg jag pappa klättra ner från ett moln på en vit genomskinlig stege. Väl nere på jorden tog han mammas hand. Hans leende var lika varmt och genuint som jag mindes det. De klättrade tillsammans upp för stegen. Nedanför stod jag ensam kvar, förtvivlad höjde jag armarna mot skyn och skrek: "Kom tillbaka!"

4

Jessie och Melissa

Mjölet satt fast mellan plankorna i det gamla husets köksgolv. Det luktade brända pepparkakor och William satt i barnstolen och förde oavbrutet in pepparkaksdeg i munnen med sina knubbiga händer.

Jessie var så trött att hon inte längre kunde prioritera, ville bara lägga sig på golvet bland allt mjöl och vila. Hon tog sig inte upp, trots att hon visste att hon var tvungen att ta ut plåten från ugnen.

Det var då hon insåg att hennes sjuåriga dotter lämnat sin plats vid köksbordet. På hennes plåt låg pepparkakshjärtan i prydliga rader, tur att det inte var dotterns pepparkakor som stod i ugnen. Jessie hann precis stoppa William från att förstöra Melissas pepparkakor.

"William", skrek hon och tycktes inte märka hur han ryggade tillbaka. "Nu har vi bakat klart", sa hon med bestämd röst och bar honom till badrummet för att tvätta av honom.

De hann inte mer än att sätta på vattenkranen förrän brandlarmets skarpa ljud skar genom huset. William höll för öronen och blundade hårt, medan Jessie rusade ut i köket. Hon öppnade ett fönster, tog grytlapparna för att få ut de brända pepparkakorna från ugnen, skyndade fram till fönstret och lät dem sedan glida ner i den vita snön utanför huset.

Det var i slutet av november och termometern visade minusgrader.

"Melissa", ropade hon oroligt ut i tystnaden.

Så snart mamma försvann från fönstret smög Melissa fram och tog ett litet bett från en av de sönderbrända pepparkakorna, spottade snabbt ut det beska, åt lite snö och spottade igen.

Fönstret stod fortfarande öppet. Hon hoppades att mamma skulle komma ihåg att ta ut plåten med hennes pepparkakshjärtan i tid.

En jul utan pepparkakor var ingen jul, tänkte hon när hon pulsade fram och tillbaka i snön utanför huset. Gång på gång tittade hon mot grusvägen och önskade att pappa skulle svänga in på gårdsplan.

Pappa glömde aldrig att krama henne godnatt. Han skrek aldrig. Han grät sällan. Hon behövde hans lugn som ett skyddande mjukt täcke.

William hade somnat och Jessie lyste med mobilen för att ta sig ut ur rummet utan att trampa på en leksak.

När hon gick ner för trappan höll hon på att halka på smutstvädden hon slängt ner från övervåningen tidigare på dagen. Det var då hon kände kylan slå emot henne. Fönstret. Hur hade hon kunnat glömma att stänga det?

Filten från den slitna soffan i vardagsrummet hjälpte föga. Huden knottrade sig på både armar och ben. Var fanns Melissa? Var hon fortfarande ute?

Jessie placerade Melissas pepparkakor i ugnen och vågade inte lämna köket förrän de var lagom gräddade. Hon tog en av köksstolarna och satte sig intill ugnsluckan för att försöka få lite värme ifrån den.

Lucas hade sagt att han behövde en paus. Hon snurrade på ringen på fingret. De bjudit in till bröllop när Melissa var i fyraårsåldern. Då var Jessie höggravid med William och världens lyckligaste.

Man, två barn och ett hus på landet hade alltid varit drömmen. Nu satt hon ensam, med ett inre i uppror och ett hus i kaos utan att veta var äldsta barnet befann sig.